

Αγίου Γρηγορίου Θεολόγου: Λόγος εις το Πάσχα - Μέρος 2ο

3. Ο Θεός υπήρχε μεν

πάντοτε, και υπάρχει, και θα υπάρξει, η, καλύτερα, υπάρχει πάντοτε. Διότι το «υπήρχε» και «θα υπάρξει», είναι τμήματα του χρόνου και της φθαρτής φύσεώς μας. Ο όρος όμως «ο υπάρχων» εκφράζει το αιώνιον, και με αυτόν αυτοτιτλοφορείται όταν εμφανίζεται εις τον Μωϋσή επάνω εις το όρος (Εξ. 3, 14). Διότι έχει συγκεντρώσει και διατηρεί όλην την «ύπαρξιν», η οποία ούτε άρχισε ποτέ ούτε και θα λήξει ποτέ, ωσάν κάποιος άπεραντος και άπεριόριστος ωκεανός ουσίας, ο οποίος ξεπερνά κάθε έννοιαν και του χρόνου και της φύσεως, και ο οποίος ημπορεί να σκιαγραφηθή κάπως μόνον με τον νουν. Και από αυτόν πάλιν μόνον πολύ αμυδρά και περιωρισμένα, όχι από την ουσίαν του αλλά από εκείνα τα οποία βρίσκονται γύρω του, δια να σχηματισθή από την συγκέντρωσιν των διαφόρων εξωτερικών φαινομένων μία κάποια εικόνα της αληθείας η οποία χάνεται προτού προλάβωμεν να την κρατήσωμεν, και εξαφανίζεται προτού ημπορέσωμεν να την συλλάβωμεν με τον νουν. Η εικόνα δε αυτή λάμπει εις τον νουν μας, και μάλιστα μόνον όταν αυτός είναι καθαρός, όπως η αστραπή η οποία διαρκεί ελάχιστα. Νομίζω δε (ότι γίνεται αυτό) από την μία μεριά μεν δια να προσελκύη με εκείνο το οποίον ημπορεί να γίνη κατανοητόν (διότι το τελείως ακατανόητον απογοητεύει και εξουδετερώνει κάθε διάθεσιν προσεγγίσεως), από την άλλην δε δια να προκαλή τον θαυμασμόν με το ακατανόητον. με τον θαυμασμόν να δημιουργή περισσότερον πόθον, με τον πόθον να καθαρίζει και με την κάθαρσιν να κάνη τον νουν μας θεόμορφον. Αφού γίνωμεν δε τέτοιοι, τολμώ να το είπω, να συναναστρεφώμεθα με το Θείον ωσάν συγγενείς. Ο Θεός να

ενώνεται και να επιτρέπη να Τον γνωρίσουν θεοί, και μάλιστα τόσο πολύ, όσον γνωρίζει κι όλες εκείνους τους οποίους γνωρίζει. Είναι λοιπόν άπειρον το θείον και δυσκολονόητον. Το μόνον δε το οποίον είναι κατανοητόν απ αυτό είναι το ότι είναι άπειρον, έστω και αν θα νομίζη κάποιος ότι είναι απλής φύσεως η καθ ολοκληρίαν ακατανόητον, η τελείως κατανοητόν. Διότι πως θα επιθυμήσωμεν κάποιον ο οποίος είναι απλός από την φύσιν του; Η απλότης λοιπόν δεν αποτελεί την φύσιν του, όπως και εις τα σύνθετα την φύσιν των δεν αποτελεί μόνον το ότι είναι σύνθετα.

4. Επειδή δε το άπειρον εξετάζεται από δύο πλευράς, από την αρχήν δηλαδή και το τέλος (διότι ό,τι ξεπερνά τα όρια αυτά και δεν περιορίζεται μέσα σ αυτά είναι άπειρον), όταν μεν στραφή ο νους προς το ουράνιον βάθος, επειδή δεν έχει που να σταθή δια να στηρίξη τα εξωτερικά γνωρίσματα με τα οποία αντιλαμβάνεται τον Θεόν, ονομάζει το άπειρον και το αδιέξοδον το οποίον προκύπτει από αυτά άναρχον. Όταν δε στραφή προς τα επίγεια και τα μέλλοντα, το ονομάζει αθάνατον και άφθαρτον. Όταν δε εξετάση τα πάντα, το ονομάζει αιώνιον. Διότι αιών δεν είναι ούτε χρόνος, ούτε κάποιο τμήμα του χρόνου (διότι δεν μετράται). Αλλά ό,τι είναι δι ημάς ο χρόνος, ο οποίος μετράται με την περιφοράν του ηλίου, αυτό είναι δια τα αιώνια ο αιών, ο οποίος επεκτείνεται μαζί με τα όντα, ωσάν κάποιο χρονικό κίνημα και διάστημα. Εις αυτά λοιπόν ας αρκεσθή η τωρινή μου φιλοσοφική ενασχόλησις με τον Θεόν. Διότι δεν υπάρχει χρόνος δι αυτά, επειδή εκείνο το οποίον έχομεν να εξετάσωμεν είναι η οικονομία και όχι η θεολογία. Όταν δε είπω Θεόν, εννοώ τον Πατέρα, τον Υιόν και το Άγιον Πνεύμα. Και η θεότης ούτε διαχέεται πέρα απ αυτά, δια να μην παραδεχθώμεν πολλούς θεούς, ούτε περιορίζονται εις ένα απ αυτά, δια να μην κατηγορηθώμεν ότι δεχόμεθα πτωχήν θεότητα, και να μην μας είπουν είτε ιουδαίζοντας εξ αιτίας της μονοθείας, είτε ελληνίζοντας εξ αιτίας της πολυθείας. Διότι και εις τα δύο υπάρχει το ίδιον κακόν, έστω και αν ευρίσκεται μέσα εις αντίθετα πράγματα. Έτσι λοιπόν τα Άγια των Αγίων, τα οποία δεν αποκαλύπτονται ούτε εις τα ίδια τα Σεραφείμ, και τα οποία δοξάζονται με τον Τρισάγιον ύμνον (βλ. Ησ. 6, 2 ε.), συγκεντρώνονται εις μίαν αρχήν και μίαν Θεότητα, πράγμα το οποίον έχει εξετάσει κατά τρόπον άριστον και υψηλόν και κάποιος άλλος από τους πριν από ημάς.

5. Επειδή όμως δεν ήτο τούτο αρκετόν εις την αγαθότητα, το να κινήται μόνον με την σκέψιν της, αλλά έπρεπε να διασκορπισθή το αγαθόν και να εξαπλωθή, εις τρόπον ώστε να γίνουν περισσότερα τα ευεργετούμενα (διότι αυτό αποτελεί απόδειξιν της απείρου αγαθότητος), κατ αρχήν μεν δημιουργεί με την σκέψιν τους αγγέλους και τας ουρανίας δυνάμεις. Και η σκέψις της γίνεται έργον, το οποίον συμπληρώνεται από τον Λόγον και ολοκληρώνεται από το Πνεύμα. Και έτσι εδημιουργήθησαν δεύτεραι λαμπρότητες, υπηρέται της πρώτης λαμπρότητος, τας οποίας πρέπει να θεωρήσωμεν είτε νοερά πνεύματα, είτε πυρ, κατά κάποιον τρόπον, άυλον και ασώματον, είτε ως κάποιαν άλλην φύσιν, η οποία να ταιριάζη

όσον το δυνατόν περισσότερο προς τα λεχθέντα. Θέλω μεν να είπω ότι δεν μπορούν να κινηθούν προς το κακόν, και ότι μόνον προς το καλόν μπορούν να βαδίσουν, επειδή ευρίσκονται γύρω από τον Θεόν και φωτίζονται πρώται απ Αυτόν (διότι ο φωτισμός των επιγείων αποτελεί δεύτερον φωτισμόν). Με αναγκάζει όμως να θεωρήσω και να είπω, ότι δεν είναι ακίνητοι αλλά μόνον δυσκίνητοι, ο Εωσφόρος, ο οποίος ωνομάσθη έτσι εξ αιτίας της λαμπρότητός του (βλ. Ησ. 14, 12) και ο οποίος έγινε σκοτάδι εξ αιτίας της υπερηφάνειάς του, και αι δυνάμεις αι οποίαι απεστάλησαν υπό την αρχηγίαν του, αι οποίαι εδημιούργησαν το κακόν με την απομάκρυνσιν από το καλόν και το επροκάλεσαν και εις ημάς.

Συνεχίζεται...

Πηγές: imkby.gr - egolpion.com